

Slotsholmsgade 10-12
DK-1216 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W www.sum.dk

Til folketingets sundhedsudvalg

Dato: 21. April 2010
Enhed: Center for sundhed og
psykiatri
Sagsbeh.: ist
J.nr.: 1001390
Dok-nr: 217070

Folketingets Sundhedsudvalg har den 17. februar 2010 stillet følgende spørgsmål nr. 377 (Alm. del) til indenrigs- og sundhedsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Özlem Sara Cekic (SF).

Spørgsmål nr. 377:

"Vil ministeren oplyse hvorledes fremmedsprogstolke i sundhedssektoren bruges i henholdsvis Sverige, Norge og Tyskland, herunder oplyse hvilke muligheder der er for at medtage tolk, anvendelsen af teletolkning og hvordan tolkeservicen er tilrettelagt?"

Svar:

I det foreløbige svar af 1. marts 2010 blev det tilkendegivet, at Udenrigsministeriet blev bedt om at indhente oplysninger i de pågældende lande med henblik på endelig besvarelse af spørgsmålet. Disse oplysninger foreligger nu, hvorfor spørgsmålet kan besvares endeligt.

Sverige

"Som en overordnet bestemmelse inden for sundhedssektoren i Sverige kan nævnes kravene i den svenske sundhedslov § 2a. Her fremgår det, at sundhedsvæsenet skal være således, at det opfylder kravene for et effektivt system, hvilket bl.a. indebærer en god kvalitet og hygiejnestandard, som tilgodeiser patienternes behov for en sikker og tryk behandling. Desuden skal der være et vist niveau af tilgængelighed, der hermed fremmer en god relation mellem patient og sundhedspersonale. Implicit i dette forstås, at information om sygdom fra læge til patient skal kunne formidles præcist og forståeligt. Mere eksplicit fremgår det af forvaltningsloven under punktet 'tolk' § 8 (Förvaltningslagen: 1986:223), at når en myndighed har at gøre med en person, som ikke behersker svensk (eller som er alvorligt høre- og taleskaded), så bør myndigheden konsultere og ansætte en tolk, som, efter behov, kan medtages i diverse lægekonsultationer. At være en autoriseret tolk er en beskyttet titel i Sverige. Denne autorisation, som har en varighed på 5 år, gælder kun mellem svensk og et fremmed sprog, eller mellem svensk og svensk tegnsprog. Det svenske Kammarkollegie har til opgave at medvirke til at styrke statens og regeringens evne til at løse de retlige forpligtelser på en sikker og effektiv måde til gavn for borgerne. Ønsker man som tolk at få ansættelse inden for sund-

hedssektoren, skal man for at opnå denne specialkompetence gennemgå Kammarkollegiets test for sundhedstolkning. Prøven udbydes hvert efterår. De autoriserede tolke skal følge god tolkeskik, som blandt andet indebærer neutralitet i en tolkningssituation samt nøjagtig og præcis tolkning efter bedste evne. De autoriserede tolke har desuden tavshedspligt og har altså ikke tilladelse til at videreformidle informationer fra deres hverv som tolk. Kammarkollegiet har desuden tilsyn med de autoriserede tolkes virksomhed. Er man utilfreds med en tolk kan man melde dette til kollegiet. Findes der grundlag for en klage, kan kollegiet vedtage disciplinære foranstaltninger ved enten at give tolken en advarsel eller fratage vedkommendes autorisationen.

Teletolkning

Den 1. februar 1993 blev den svenske Teletolkstjeneste dannet. Her gives der mulighed for telefontolkning, skriftlige oversættelser, uddannelse og test af tolke samt undervisning for brugere af tolke. Siden oprettelsen i 1993 har TTT fungeret i Skåne og har leveret tolketjenester og skriftlige oversættelser til samtlige enheder inden for Migrationsverket i region syd, vest og øst. Der er ansat tolke for de mest relevante sprog i Sverige, og det totale antal tolke er 1500, hvoraf 776 er kvinder. Dog er det blot 200 af det totale antal, der er autoriseret.”

Norge

”Der findes i dag ingen overordnede retningslinjer for anvendelse af tolk i forbindelse med offentlige tjenesteydelser i Norge. Arbejdet med indførelse af fælles retningslinjer for bestilling og anvendelse af tolk indgår som et tiltag i regeringens handlingsplan til fremme af ligestilling og hindring af etnisk diskriminering for perioden 2009-2012.

Det er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), som er national faglig myndighed for tolkning i offentlig sektor i Norge, og som udarbejder tiltag til bedring af kvaliteten på tolkningen i den offentlige sektor. IMDi har det bevillingsmæssige ansvar for statsautorisation af tolke.

Helsedirektoratet, som er Helse- og omsorgsdepartementets faglige organ, vil i løbet af 2010 udarbejde en vejledning for bestilling og anvendelse af tolk i sundhedssektoren.

Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI) har i samarbejde med Helsedirektoratet for nylig udarbejdet en brochure om minoritetspatienters ret til tolk. Denne er tilgængelig på http://www.helsedirektoratet.no/migrasjon_helse/pasientbrosjyre_om_tolk_i_helse_tjenestene_687844

Oslo Universitetssygehus, som har flere projekter i gang vedr. tolkning og tolkebrug i egne institutioner har oplyst, at det ofte er sådan, at patienten ikke ønsker at ”stå ansigt til ansigt” med tolken under behandlingen og følgelig ønsker teletolk. Årsagen er, at enkelte miljøer er så små, at risikoen for at blive genkendt er stor.

For at sikre god kommunikation og information er det sundhedspersonalets ansvar at bestille tolk, når dette vurderes som værende nødvendigt, jfr. ”helsepersonellovens” § 10. I henhold til ”pasientrettighedslovens” §§ 3.1, 3.2 og 3.5 har brugeren ret til medvirkning i behandlingen og ret til information.

Det er vanskeligt at svare generelt på, hvordan fremmedsprogstolke anvendes i sundhedssektoren. Der synes at være et underforbrug af kvalificerede tolke, ligesom der blandt sundhedspersonalet synes at herske en del usikkerhed om bestilling og anvendelse af tolk. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har udviklet et nationalt tolkeregister, som indeholder en oversigt over praktiserende tolkes kvalifikationer, og som sikrer markedet adgang til kvalificerede tolke. Tolkeregistret er alment tilgængeligt på www.tolkeportalen.no. Registret gør det muligt for den offentlige sektor, herunder sundhedssektoren, at bestille tolk. Tolkeportalen kan også benyttes af privatpraktiserende sundhedspersonale, der har aftale med kommunen, eller regionale sundhedsforetagender. Tolkeportalen indeholder information og nyttige henvisninger om tolkning i norsk offentlig sektor. Tolkeportalen fungerer samtidig som mødested for alle med interesse i tolkefeltet.

En del større kommuner har egne kommunale tolketjenester eller har indgået aftaler med egne tolke. Der findes også private tolkeformidlingsbureauer - af varierende kvalitet. Det er kommunerne og sundhedsforetagenderne (sygehuse), som har ansvar for, at der er en kvalificeret tolketjeneste til rådighed, og som har ansvar for finansieringen af denne.

Det anses ikke for ønskeligt, at patienten selv medtager en tolk. Reglen er, at sundhedspersonalet skal bestille en kvalificeret tolk på vegne af patienten. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at det i enkelte tilfælde sker, at patienten selv medbringer tolk, navnlig i akutsituationer.”

Tyskland

”Fremmedsprogstolkning i sundhedssektoren i Tyskland er indrettet væsentlig anderledes end i Danmark, da den ikke er underlagt en ensartet regulering. Der findes hverken en institutionaliseret tolketjeneste eller fremgangsmåde og retningslinjer for hvornår der skal anvendes tolk.

På hospitaler vil der ligge en individuel vurdering til grund for om en tolk er nødvendig og spørgsmålet om en evt. anvendelse af tolk vil blive gjort til genstand for forhandling med den betalende sygeforsikring. Nogle hospitaler har tilknyttet en fast tolketjeneste, men det er langt fra alle.

Hos de praktiserende læger er lægen ansvarlig for at vurdere, om patientens tyskkundskaber sikrer en fuld forståelse af den lægelige samtale, jf. Berlins *Kammergericht* (højeste retsinstans i Berlin) dom af 08.05.2008, som henviser til det tyske lægeløfte. Lægen har dog intet budget til at sikre en ekstern tolkning, hvorfor tolkning via familiemedlemmer er meget udbredt. Lægen kan desuden vælge at sende patienten videre til et hospital med integreret tolketjeneste eller med fremmedsproget personale.

En ikke lille andel af læger og plejere i Tyskland har desuden selv fremmedsprogskendskab og opsøges derfor af patienter med ringe tyskkundskaber. På hospitaler vil man for eksempel forsøge at bringe de samme fremmedsprog sammen. Ved denne praksis ser man i Tyskland store fordele: når sundhedspersonalet kommer fra samme kulturkreds som patienten, er der en dybere forståelse for opfattelsen af kroppen mv., som den rene tolkning ikke formidler. Der findes fortegnelser og portaler på internettet, der oplyser om lægers sprogekundskaber.

Patienten kan vælge at medbringe egen tolk til samtaler, men skal da selv afholde udgifterne hertil. Der findes integrationspuljer finansieret af eksterne midler (fx det interkulturelle projekt MiMi, der arbejder i seks delstater og som delvist er støttet af EU-midler), der støtter tolkebistand, og som kan søges og anvendes af privatpersoner, jf. <http://www.bkk-bv-gesundheit.de/bkk-promig/24.0.html>.

Inden for sundhedssektoren har man ingen erfaringer med teletolkning.”

Med venlig hilsen

Bertel Haarder / Iben Stadi